

## Розділ 1

---

# ОСВІТА. ПЕДАГОГІКА EDUCATION. PEDAGOGY

*Зайченко Н.І.,*

доктор педагогічних наук, доцент,  
доцент кафедри соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук  
Національного університету “Чернігівський колегіум” імені Т.Г. Шевченка

### **ДАНИ ЛОРЕНСО ЛУЗУРІАГІ ПРО СТАНОВИЩЕ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ШВЕЙЦАРІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.**

У праці “Початкова освіта за кордоном. Германомовні країни” (Мадрид, 1916 р.) педагог-компаративіст Лоренсо Лузуриага (Lorenzo Luzuriaga Medina) (1889–1959) здійснював детальний огляд становища початкової освіти у Швейцарії на початку ХХ ст. Він зазначав, що обов’язковість початкового навчання було постульовано Конституцією Швейцарії 1874 року. Виконання шкільного зобов’язання регламентувалося і контролювалося владою кантонів. Тривалість обов’язкового навчання, здійснюваного початковими школами, додатковими школами та школами вдосконалення, коливалася від 7 років (кантони Швіц, Цуг) до 13 років (кантони Аппенцель-Іннерроден, Во). Тривалість навчання безпосередньо в початковій школі варіювалася від 6 років (кантони Люцерн, Базель-Ланд, Женева, Обвальден, Урі) до 9 років (кантони Берн, Фрібур, Тургау, Во) [1, с. 247–249].

За представленими Лоренсо Лузуриагою даними, 1912 року в швейцарських початкових школах навчалися 604293 учні, з них – 302180 хлопців та 302113 дівчат [1, с. 251].

Згідно з Конституцією Швейцарії початкова освіта була безплатною в державних школах. У деяких кантонах принцип безплатності навчання не обмежувався ланкою початкової освіти, а розширювався й на інші ланки.

Стосовно навчання релігії Основний Закон настановляв: “державні школи мають бути відчиненими для представників усіх конфесій без ущемлення свободи віросповідання та совісті” [1, с. 252].

У деяких кантонах, наприклад, у Женеві, Невшатель, предмет релігії не був включений до шкільної програми; у деяких – у Люцерні, Фрібурі – навчання релігії провадилося в позашкільний час і переважно

представниками духовенства. Відповідно до освітнього закону кантона Во 1906 року – “у кожній школі проводитиметься навчання релігії, а саме основ християнства, добровільно на відміну від інших предметів обов’язкової програми” [1, с. 252–253].

За твердженням Лоренсо Лузуріаги, на початку ХХ ст. у Швейцарії переважало роздільне навчання хлопців та дівчат, хоча деінде здійснювалося і спільне навчання. Наприклад, відповідно до освітнього закону кантона Берн 1899 року “будь-яка початкова школа є змішаною”, а освітнім законом кантона Люцерн 1910 року встановлювалося, що “розділення статей може бути в школі, де працюють не менше 3 учителів” [1, с. 253].

Характеризуючи цілі початкової школи, визначені у законодавстві Швейцарії про освіту, Лоренсо Лузуріага наводив приклади положень освітніх законів кантонів Цюріху та Берну, як-то: “початкова школа має надавати освіту дітям усіх суспільних класів, спираючись на принципи гармонії [у вихованні] людей духовно здібних, корисних у громадянстві, морально-релігійних” [1, с. 255]; “школа має на меті допомагати родині у вихованні дітей; її місія полягає не лише в тому, щоб змусити дітей набути достатніх знань та здібностей, а в тому, щоби плекати їхній розум, укріпити в них добрі почуття, сформувати характер та сприяти їх фізичному розвитку” [1, с. 255].

Освітні програми швейцарських початкових шкіл переважним чином інтегрували навчальні предмети “Релігія (на добровільній основі)”, “Рідна мова”, “Письмо”, “Лічба”, “Історія”, “Географія”, “Фізико-природничі науки”, “Малювання”, “Спів”, “Гімнастика”, “Ручна праця та домашня економіка” (останній – для дівчат).

Школи вдосконалення сприяли поглибленню початкової освіти, були двох типів: спрямовані на загальне навчання та інші – призначені для професійного навчання. Вступали до цих освітніх закладів особи 14–16-річного віку. Навчання в школах удосконалення провадилося лише взимку, тривало від 3 до 6 годин на тиждень. Навчальна програма включала предмети “Мова”, “Лічба”, “Письмо”, “Географія”, “Вітчизняна історія”, “Конституція Швейцарії”.

В одних кантонах (Урі, Цуг, Фрібур та ін.) школи вдосконалення передбачали обов’язкове відвідування, в інших (Цюріх, Люцерн та ін.) – добровільне. Школи вдосконалення, зорієнтовані на професійне навчання (освоєння сільського господарства, промисловості, торгівлі, домашньої економіки), мали складнішу програму [1, с. 258].

Після завершення звичайної початкової школи здобуття освіти можна було продовжити в початковій розширеній (або додатковій, або вищій) школі. Тут поглиблювалися знання та велася підготовка до вступу у середню школу. Здебільшого вступали діти по досягненню 12–13-річного віку. У двох

кантонах – Женеві і Базель-Штадті – навчання в школах такого типу було обов'язковим.

У Базель-Штадті освітня програма ординарної початкової школи містила обов'язкові навчальні предмети “Релігія”, “Рідна мова”, “Вітчизняні географія та історія”, “Письмо”, “Лічба”, “Спів”, “Малювання”, “Гімнастика” (для хлопців), “Ручна праця” (для дівчат); освітня програма вищої початкової школи включала дисципліни “Релігія”, “Німецька мова”, “Французька мова”, “Лічба”, “Історія”, “Географія”, “Фізико-природничі науки”, “Письмо”, “Малювання”, “Спів”, “Гімнастика”, “Ручна праця”, “Геометрія” (останній – лише для хлопців) [1, с. 260].

Навчальна програма вищої початкової школи в Люцерні була схожою, інтегрувала предмети “Релігія”, “Німецька мова”, “Французька мова”, “Арифметика”, “Рахівництво”, “Геометрія”, “Фізико-природничі науки”, “Історія”, “Географія”, “Конституція Швейцарії”, “Каліграфія”, “Малювання”, “Спів”, “Гімнастика”, “Праця”, “Домашня економіка” [1, с. 261].

У пізнішій педагогічній праці Лоренсо Лузуриага зауважував про те, що важливими завданнями швейцарських початкових шкіл були “розвинення індивідуальної активності учнів в освітньому процесі”; “доцільне використання навчальних ігор, прогулянок із метою збирання якихось речей або просто дозвіллевих”; “вироблення звички перебування на свіжому повітрі, що вможливорює різні спільні справи, досвід, дитячу радість та здоров'я” [2, с. 144].

Характеризуючи освітні програми початкових шкіл Женеві, педагог зазначав, що для найменших вихованців виділялося більше навчального часу для прогулянок та відпочинку на свіжому повітрі, особливо якщо тому сприяли погодні умови. За поганої погоди – ці години присвячувалися класному індивідуальному або колективному читанню [2, с. 144].

1912 року в Швейцарії налічувалося 4470 елементарних початкових шкіл, у яких навчалося 551250 учнів, викладали 12612 вчителів [1, с. 263]. Загальна кількість початкових шкіл – 6186, у них навчалося 604293 учні, викладали 16342 вчителі [1, с. 271].

Підготовка вчителів початкової освіти здійснювалася в двох типах закладів – у нормальних школах, або семінаріях, та на педагогічних відділеннях середніх шкіл (гімназій). Вступити могли особи по завершенні вищої початкової школи. Навчання тривало чотири роки. У державних нормальних школах освіта була безплатною для студентів.

Навчальна програма вчительської семінарії у Цюріху інтегрувала предмети “Педагогіка і методика”, “Німецька мова”, “Французька мова”, “Історія”, “Історія релігії”, “Географія”, “Математика”, “Фізико-природничі науки”, “Спів”, “Скрипка або фортепіано”, “Малювання”, “Письмо”, “Гімнастика” [1, с. 264–265].

У 1910-х роках у Швейцарії діяло 23 державні нормальні школи і 12 державних педагогічних відділень, а також 5 приватних нормальних шкіл та 9 приватних педагогічних курсів. Загальна чисельність студентства нормальних шкіл складала 3041 особу, з яких 3103 студенти – навчалися в державних закладах [1, с. 266].

Отже, представлені Лоренсо Лузуріагою дані стосовно становища початкової освіти у Швейцарії на початку ХХ ст. засвідчували важливість, своєчасність і доцільність державних законодавчих та організаційних заходів в освітній галузі, що сприяли покращенню і демократизації освітнього процесу в початкових школах кантонів Швейцарії упродовж 1910–1920-х років.

#### **Список використаних джерел**

1. Luzuriaga L. La enseñanza primaria en el extranjero. Madrid : J. Cosano, 1917. 473 p.
2. Luzuriaga L. Programas escolares de Belgica y Suiza (Ginebra). Madrid : J. Cosano, 1930. 216 p.

**Мациборська О.М.,**

старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін  
Волинського національного університету імені Лесі Українки

#### **ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ: МЕТА І ЗАВДАННЯ**

Якісна інформаційно-аналітична робота є невід’ємною складовою ефективного виконання правоохоронцями своїх професійних обов’язків. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології уможливають удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронної діяльності за всіма напрямками: кількість і якість інформації, швидкість її отримання/надання, захищеність інформаційних каналів, перевірка надійності джерел та достовірності інформації тощо. Однак головним фактором усіх цих можливостей є кваліфікований співробітник.

Як відомо, правильне рішення, як і філософське осягнення істини, досягається за допомогою двох інструментів – інтуїції та дискурсу. Якщо інтуїції навчити неможливо, бо це вроджена властивість, то дискурсу – логічному розмірковуванню – цілком реально, а в навчанні майбутніх правоохоронців – це безумовна необхідність. Власне на дискурсі ґрунтується інформаційний аналіз, який передбачає створення, пошук/отримання, накопичення, оброблення, поширення/передавання, застосування інформації для ухвалення рішення. Формувати навички дискурсу та застосування накопиченої інформації (знань), розвивати вміння аналізувати